

KRONIKA**Ohlédnutí za XII. konferencí policejních historiků**

Ve dnech 12. – 14. října 2017 se v pražském Muzeu Policie ČR uskutečnil již dvanáctý ročník Konference policejních historiků. Na akci vedle tuzemských přednášejících tradičně nechyběli ani slovenští kolegové z Ústavu památi národa a Slovenskej policajno-historickej spoločnosti. Novým hostem pak byl Wolfgang Schütze, správce sbírek policejního muzea v Drážďanech. Téměř čtyři desítky referujících, mezi nimiž byli zastoupení profesionální historikové i amatérští nadšenci, představily vedle témat primárně rezortních (dějiny kriminalistických disciplín, vývoj insignií apod.) také několik okruhů reflektujících propojení policejně-historické problematiky s obecnějšími sociálními dějinami. V tomto směru zmiňme alespoň referát Zbyška Šustka o kolkování československých bankovek v roce 1919 či příspěvek Petra Steina k reflexi policie v marxistické historiografii na příkladu historika Jana Frolíka. Nemalé pozornosti se, obdobně jako v předchozích letech, těšila také témata z dějin protinacistické a protikomunistické rezistence.

Cílem tohoto pojednání však není podrobně rekapitulovat předmětnou konferenci, ale poukázat na jejím příkladu na stav a výhledy výzkumu dějin policejních sborů v českých zemích. Než však přikročíme k výše naznačenému, je třeba zodpovědět otázku, kterou si jistě položí mnohý čtenář: K čemu vlastně tzv. „Police History“ potřebujeme? Zdánlivě jde o relativně běžný výzkum dějin určitého rezortu, který oslovuje především osoby v daném rezortu činné. Tuto okolnost nelze marginalizovat, ostatně většinu přednášejících na KPH tradičně tvoří aktivní a bývalí policisté.

Přínos studia policejně-historické problematiky však lze spatřovat i v obecnějším společenském kontextu. Policie, resp. četnictvo a obdobné vnitrostátně působící profesionální bezpečnostní složky, jakožto důležitý segment státního výkonného aparátu disponující donucovacími pravomocemi zejména v přelomových epochách novějších dějin vždy hrála důležitou roli. Zároveň právě turbulentní zvraty středoevropských dějin 19. a především 20. století vedly k opakovaným změnám ideologií, jimž policie měla sloužit. Právě v řadách policie coby vysoce exponované a vlivné složky státu se dopady těchto změn obvykle projevovaly značně citelně. Policejní prostředí je tak ideálním vzorkem k výzkumu jak strategií udržování a posilování státní moci, tak personální a strukturální (dis)kontinuity státního aparátu v průběhu doby. Stranou nyní ponecháváme otázku kriminality – význam jejího studia pro poznání dobové každodennosti je odborné veřejnosti dostatečně znám, byť dosud využíván hlavně pro starší dějiny. Do úvahy není zahrnuta ani problematika Státní bezpečnosti, jejíž historiografie podléhá jistým specifikům.

S výjimkou zmíněných policejně-historických konferencí, jejichž hlavními aktéry jsou nadšení amatéři, se problematika v českých zemích setkává s relativně malým zájmem odborníků. Vyjma publikací zaměřených ryze na technikalie (výstroj, organizační struktura atd.) se v poslední dekádě můžeme setkat s regionálně-historickými studii, často studentskými kvalifikaními pracemi, jež ve své většině postrádají hlubší znalost dobového kontextu a vycházejí toliko z pramenů lokální proveniencí, ve většině okresních archivů navíc dochovaných jen torzovitě. Hodnota podobných textů je pak především faktograficko-dokumentační. Z tohoto rámce vybočily zejména práce Jaroslavy Kacetlové a Martina Klečackého zaměřené na širší kontext formování československého četnictva, příkladem zdařilé regionální studie opírající se o rozsáhlou archivní agendu pražských centrálních

institucí je pak stať Petra Klinovského o bezpečnostní situaci na Děčínsku v letech před druhou světovou válkou.

Příznačné je, že všichni jmenovaní patří k okruhu přispěvatelů KPH. Ze stejného prostředí pak vychází rovněž většina dosavadních biogramů osobností československého bezpečnostního aparátu. Ojedinělou výjimku představuje monografie Martina Kučery o Karlu Kalivodovi (Praha: Academia, 2009), která je zároveň originálně pojatou sondou do fungování poválečné kriminální služby.

Právě Kučerova monografie, byť čtenářsky poněkud obtížněji stravitelná v důsledku autorovy snahy sdělit co nejvíce na omezeném prostoru, nejlépe ilustruje okruh témat, jež tuzemská historiografie dosud neotevřela, a naznačuje možné směry výzkumu. Za přínosnou z hlediska dějin každodennosti lze označit zejména snahu o rozkrytí vlivu mezilidských vztahů na policejních pracovištích a pozornost věnovanou dopadům policejní služby na rodinný život aktérů. Osm let po vydání publikace však slibný koncept bohužel nenašel výraznější následovníky.

Otázky vnitřního fungování policejních sborů, jejich společenské role či sociálního postavení jejich příslušníků jsou tedy v současné době českou odbornou veřejností zkoumány spíše nahodile v rámci případových a regionálních studií. Ty navíc vycházejí izolovaně v různých periodících. Platforma, jakou je pro frankofonní a anglosaské prostředí např. časopis *Crime, Histoire et Sociétés*, v tuzemském prostředí citelně chybí. Almanachy z KPH bohužel tuto funkci nemohou suplovat, jelikož v dnešní scientometrické éře jsou „nebodované“ publikační výsledky pro mnohé badatele publikačně neatraktivní. Navzdory existenci různých historických klubů ČR zatím také postrádá centrální asociaci typu Slovenskej policajno-historickej spoločnosti.

Srovnáním se slovenským prostředím vynikne ještě jeden důležitý aspekt. Sledujeme-li publikační činnost Ústavu paměti národa, najdeme několik pozoruhodných počínů týkajících se dějin policie. Podobné výsledky zatím nevykazuje tuzemský protějšek ÚPN, Ústav pro studium totalitních režimů, jenž dle zákona „zkoumá a nestranně hodnotí dobu nesvobody a období komunistické totalitní moci, zkoumá antidemokratickou a zločinnou činnost orgánů státu, zejména jeho bezpečnostních složek“ (zvýrazněno autorem).

Shrneme-li výše uvedené, lze konstatovat, že dějiny policejních sborů se v českém prostředí nepotýkají s nedostatkem pramenů či nezájmem badatelů a veřejnosti, doposud však chybí platforma, jež by umožnila výměnu poznatků a koordinaci výzkumu a umožnila tak posun od kvalitních, leč izolovaných, případových studií k syntetickému uchopení problematiky.

Ondřej Kolář